

"חיסול המדינה ב'דרכי שלום' ...תהליך שעלינו לבלום"

לאחר הוויתורים המפליגים בשטח ובעוצמה שישאל תממש בנסיגה לקווי 1967, לאחר טקסי התעמולה ה"חגיגיים" שילוו את חתימת הסכמי נסיגה אלה, יתפור האבק המכביד על ראיית הדברים כהווייתם ונועמד מגומדים ומוחלשים מול מציאות מרה ועלובה: אז תישמענה מסביבנו בירת-תוקף התביעות המועלות כבר היום להוסיף ולוותר על השטחים ש"כבשנו בניגוד לחוק" ו"בניגוד להסכם החלוקה המקורי", וגם בתוכנו יימצאו תומכים בטענה שאין לנו זכות אף על הארץ הקטנטנה שתיוותר בידינו. זה **תהליך שיביא בהכרח או למלחמה חדשה ונוראה או לחיסול המדינה ב"דרכי שלום"**, וזהו **התהליך שעלינו לבלום**. הוא ניתן לבלימה על ידי הסתלקות מן המדיניות של ויתורים בלתי פוסקים, והחלפתה במדיניות מפוכחת ואמיצה שתגייס את רצון הקיום של העם ותחדש את אמונתו המוצקה בעתידו.

בנימין נתניהו¹

ללא גבולות בני הגנה תיכחד המדינה במלחמה

שמעון פרס²

על נסיבות שלא השתנו

שמעון פרס כתב את שכתב בשנות ה-70, כלומר עדיין בעידן הציוני שלו, בטרם נישא אל מחוזות ההזייה על המזרח התיכון החדש. לפיכך, כאשר שואלים את האיש כיצד זה שינה את השקפותיו ב-180 מעלות, הוא משיב כי "הנסיבות השתנו".

נתניהו, אם יבקש (מרצון או מאונס) ללכת בדרכו של פרס ולהתכחש גם הוא לכל שהאמין, הטיף וכתב, יקשה עליו לעשות שימוש בסיסמה זו שהיא מפלטו של האופורטוניסט, שכן לגבי נתניהו הנסיבות לא השתנו. את דבריו המובאים לעיל כתב ראש הממשלה ב-1995. כלומר **חמש שנים אחרי** מלחמת המפרץ, **ארבע שנים אחרי** ועידת מדריד, **שלוש שנים אחרי** תפיסת השלטון בידי השמאל, **שנתיים ימים אחרי** אוסלו, ו**שנה אחרי** שפרס התחייב לנטוש את רמת הגולן. רק אדם שראה בקריסת עמודי התווך של תכלית הקיום הציוני יכול לקום ולכתוב: "זהו **התהליך שיביא בהכרח או למלחמה חדשה ונוראה או לחיסול המדינה ב"דרכי שלום"**".³

למותר לציין שגם בשנה שחלפה מאז כתב נתניהו את

מבוא המערכת, וכן שורת המאמרים שבגיליון זה, מבטאים רק את כותביהם, ואינם משקפים בהכרח את דעת מועצת חברי המערכת או את דעתם של חברי העמותה להוצאת **נתיב**.

הדברים, לא "השתנו הנסיבות". אמנם עוד 100 "קורבנות שלום" יהודים שימנו בדמם את גלגלי מהפכת המזרח התיכון החדש של פרס. אלא שמן המפורסמות הוא שאין בדם יהודי לשנות נסיבות כלשהן, קל וחומר כאשר המרצח הוא ערבי ממחנה הקדמה הנשבע להקים את מדינתו על חורבותיה של מדינת היהודים.

הנה כי כן, נתניהו חתם על שטר חוב מדיני-מוסרי. פרעונו של השטר מידי יהיה מעתה ואילך קנה המידה היחיד לבחינת פועלו של ראש הממשלה. קרי: מה תעשה ממשלתו על מנת לבלום את "התהליך שעלינו לבלום... על ידי הסתלקות מן המדיניות של ויתורים בלתי פוסקים..." ואת בטווח קצר, לא מחר אלא עכשיו, שכן מחר יהיה מאוחר מדי. ישראל הולכת ומאבדת במהירות את מעט הנכסים המדיניים שעוד נותרו בידיה, וכאשר תשוב אל קווי 1949 מול הים האחרון, הברירה שתיוותר בידיה, כדברי נתניהו תהיה רק "**מלחמה חדשה ונוראה**". תבוסתנות הדמוקרטיה בסביבה של משטרי עריצות היתה ונותרה מירשם למלחמה, ואין לנו עדות מובהקת יותר לכך מרעש תופי המלחמה בהם החלו הערבים להלוט בעצם הימים האלה. נתניהו לא צריך להיבהל מאיומיהן של מצרים וסוריה. לפי שעה לפחות אין אלה אלא איומי סרק, אם יהדון אותם, יקל עליו לעמוד מולם בהמשך.

זאת כאמור בטווח הקצר. אולם המשימה המוטלת על

¹ בספרו "מקום תחת השמי" תל-אביב 1995, עמ' 19 (ההדגשות שלי, א.ס.).
² בספרו "כעת מחר", ירושלים 1978, עמ' 235.
³ בשיחה קשה שהיתה לנתניהו עם קבוצה מאנשי **נתיב** נתן ביטוי לח"רדתו במילים: "עוד ארבע שנים של שלטון השמאל וזה יהיה סופו של הבית השלישי".

ריבונית הזרה לאיסלאם בבית האיסלאם, הוא "דאר אל איסלאם". ב. אסטרטגיה ארוכת טווח של מדינות המפתח בעולם הערבי, ומצרים בראשן, הנאבקות על הגמוניה במזרח התיכון.

א. האיסלאם הוא דת, חוק ותרבות בעת ובעונה אחת, ומכאן עוצמתה הרבה של הציוויליזציה המוסלמית, בעיקר מול החולשה המבנית של הדמוקרטיה הפלורליסטית. ביסוד האיסלאם ניצב אתוס הגיהאד הנועד להדביר תחיתו עולם ומלואו. ביטויי הטרטוריאלי של הגיהאד הוא ה"דאר אל איסלאם" – בית האיסלאם. מחוצה לו משתרע ה"דאר אל חרבי" – בית המלחמה. ישראל היא אנומליה הסותרת את ייעודו של האיסלאם, שכן היא הישות הריבונית האחת והיחידה בכל המרחב השמי. היא אי של "דאר אל חרבי" בתוך "דאר אל איסלאם". מכאן שהכנייים המקובלים להגדרתה של ישראל כ"פגיון בלב האומה הערבית" או "הסרטן בגופו של האיסלאם", הם מדויקים בתכלית מנקודת ראותו של העולם הערבי. רק שוטה גמור יזלזל בעוצמתה של תרבות אוטנטית וגאה דוגמת האיסלאם כמנע רב עוצמה ביחסיו עם העולם החיצוני.

אנו ניצבים מול תופעה של הלך-רוח ותנועה רעיונית, החורגת במשמעותה בהרבה מעבר לסוגיות שעל סדר יומן המדיני של ממשלות. מדובר כאן בלא פחות מהתנגשות של ציביליזציות, בתגובה בלתי-רציונלית אולי, אולם ללא ספק תגובה בעלת משמעות היסטורית, של יריב קדום נגד המורשת היהודית-נוצרית שלנו מהעבר, נגד ההווה החילונית שלנו בהווה, ונגד ההתפשטות של שתיהן בעתיד.⁵

מן הראוי שפוליטיקאי הממיר נכסי חומר בתמורה לפיסת נייר חתומה בידי עריץ ערבי, ישן היטב דברים אלו מעטו של אחד מגדולי המזרחנים בדורנו.

ב. לא זו בלבד שישראל מפרה בעצם קיומה את היעד האיסלאמי של הגמוניה במרחב השמי, אלא שהיא קוטעת את הרצף הטרטוריאלי של האומה הערבית בנקודה הרגישה ביותר: במעבר בין אפריקה לאסיה. ישראל היא אפוא אבן-נגף על דרכו של הפן-ערביזם, ומחסום טריטוריאלי בפני מצרים, הטוענת העיקרית לכתר ההגמוניה במזרח התיכון.

היטיב להגדיר זאת חסנין הייכל, מקורבו של סאדאת ומן הגלויים והרהוטים שבין הוגי-הדעות במצרים:

ישראל רוצה להיות מחסום בין אפריקה לאסיה הערבית, וזוהי העילה והלב של העימות בין התוכנית הלאומית של מצרים ליצור קשר בינה לבין הגוש הערבי, לבין התוכנית של ישראל לנתק את הקשר הזה... כל עוד הסכם השלום לא מביא זאת בחשבון, השלום לא יהיה ריאלי...⁶

"התוכנית הלאומית של מצרים ליצור קשר בינה לבין הגוש הערבי... דרושה לה למצרים על מנת להשתלט על הנפט הסעודי, שהוא תנאי כלכלי לרכישת אמל"ח בקנה-

כתפיו של ראש הממשלה גדולה ומרחיקת-לכת מבלימת תהליך אוסלו. הצגת ההסכמים עם ערפאת כאילו אין בהם זיקה למהלכי הממשלות בראשות הליכוד, וכאילו הם מנותקים מהסכמי קמפ דייוויד ומדריד, היא הולכת שולל בה נוקט הליכוד כדי שלא לפגור אחר סיסמאות "מחנה השלום". נכון שאת אוסלו חולל השמאל, אך הוא עשה זאת רק משום שמנחם בגין ויצחק שמיר הכשירו למענו את הקרקע ב"מדיניות של ויתורים בלתי פוסקים", שחומרתם בפרספקטיבה היסטורית אינה נופלת מן ההסכם עם אש"ף. אוסלו היא רק חוליה אחת בשרשרת התבוסתנות וההונאה העצמית שהיתה ללוז המדיניות של ישראל מאז הסכמי קמפ דייוויד.

אם רוצה נתניהו לנקוט במדיניות אמיצה "שתגייס את רצון הקיום של העם ותחדש את אמונתו המוצקה בעתידו", כדבריו, יהיה עליו לנתק את השרשרת כולה, ולשחרר את ישראל מטירוף המערכות אליו נקלעה בסגידה הקטלנית למנטרה של ה"שלום". על נתניהו יהיה להשיב לציבור בישראל את שפיותו עלידי ראייה היסטורית ומפוכחת של המציאות וחשיבה אסטרטגית ארוכת טווח. לשם כך יהיה עליו לצקת בסיס איתן לעצם המושג "חשיבה רציונלית", סוגייה עליה מן הראוי להרחיב את הדיבור במספר משפטים.

על אבני הבניין לקיום האומה

בספרו הנודע POLITICS AMONG NATIONS קובע הנס מורגנטאו (Morgenthau) את אבני הבניין לקיומה של אומה אשר בלעדיהם לא תוכל לשרוד. מורגנטאו מכנה אותן: "מרכיבים קבועים" (Permanent Factors) והם בראש ובראשונה ממדיה של המדינה וגודל אוכלוסייתה, וכן אופי גבולותיה והעומק האסטרטגי שהם מעניקים. "המרכיבים הקבועים" אינם ברי שינוי בשום מערך היסטורי או קוניונקטורה מדינית, ומכאן שמס.

למותר לציין שמדינת ישראל, המצויה באסימטריה קיצונית כלפי אויביה היא איור קולע מאין כמותו להעדר אותם "מרכיבים קבועים". שמעון פרס, תלמידו המובהק של מורגנטאו, הגדיר זאת היטב:

העדר מרחב טריטוריאלי מינימלי, יעמיד אותה (את ישראל) במצב של אי-הרתעה מוחלטת... וייצור אצל הערבים תשוקה שלא יהיה ניתן לגבור עליה, לתקוף אותה מכל העברים ולהכחיד את המדינה היהודית.⁴ מסקנתו הנחרצת של פרס היא כאמור לעיל: "ללא גבולות בני הגנה תכחד המדינה במלחמה".

ניסיונותיו הבלתי פוסקים של העולם הערבי לחסל את ישראל, אם במלחמות-רבתי בתשי"ח ובתשכ"ז, אם בטרור וחנוק כלכלי, ואם באכיפה אסטרטגית המכונה "תהליך השלום", הם עדות נאמנה לתקפות הגדרותיהם של מורגנטאו ופרס.

אולם בנוסף להעדר "המרכיבים הקבועים", משולבים בעיונותו של העולם הערבי לישראל שני רבדים נוספים, גם הם קבועים ועומדים בכל עתיד הנראה לעין. א. עיקרון ציוויליזציוני הנסמך על אתוס הגיהאד, הפוסל כל יישות

⁴ בראיון לחגי אשד, דבר, 27.6.1975. בדבריו אלה ביטא פרס את התנגדותו החריפה להסכמי הבניים שקיסטיגור כפה על יצחק רבין

⁵ ברנד לוואיס במאמרו New Republic, גיליון 31/1995.

⁶ בראיון עמו, רוזאליי-סוף, 18.5.92.

רואה בו יעד מוסרי,⁸ אין לה אחר ורע בקרב האומות. כך ברמת המו"מ עם מדינות ערב וכך במו"מ עם הפלשתינאים: המקסימום שישראל מסוגלת לתת להם הוא הרבה פחות מן המינימום שאש"ף מוכן לקבל. מכאן שהתהליך נכשל עוד בטרם החל, ואם הוא ממשיך בכל זאת, אין זאת אלא שיש לראות בו מתכונת של כניעה (למעשה, ללא תנאי) מצדה של ישראל.

בתנאים המיוחדים של המזרח-התיכון, בו: "או שאתה סועד או שאתה חלק מן התפריט", ואשר בו "מספר ההסכמים הנחתמים זהה בדיוק למספר ההסכמים המופרים", כמאמר שמעון פרס באחד מרועי החסד בהם שב והתחבר להרף עין אל המציאות במחוזותינו, ישראל תשרוד רק אם יהיה ביכולתה להקרין שילוב של עוצמה ואיום, שדי בהם לעקור מלב אויביה את רצונם להשמידה. או לכל הפחות לדחות את מזימתם לאחריית הימים. אין זו בשורה מלהיבה במיוחד על רקע ההתלהמות המשיחית של "פעמי השלום", אולם ראוי לזכור שההיסטוריה של העם היהודי מעולם לא הציגה חלופה של ברירה בין רע לטוב, אלא בין רע לרע במיעוט. מדינת ישראל אינה יוצאת מכלל זה, ולפיכך הברירה בידיה היא לחיות על חרבה או שלא לחיות כלל.

דור ההתנחלות אנחנו, ובלי כובע הפלדה ולוע התותח לא נוכל לטעת עץ ולבנות בית... אל נרתע מראות את המשטמה המכלה וממלאת חי מאות אלפי ערבים היושבים מסביבנו. אל נסב את עינינו, פן תחלש ידינו. זו גזירת דורנו. ברירת חיינו – להיות נכונים וחמושים, חזקים ונוקשים, או כי תשמט מאגרופנו החרב ונכרתו חיינו.⁹

על אף המליצה לא נס ליחן של מילים אלו, והאמת שהיתה גלומה בכל אחת מהן לפני דור יפה למציאות חיינו היום, ורק "מאות אלפי ערבים" נהפכו למיליונים.

אל מעמד של מעצמה אזורית וחזרה

הקרנת עוצמה עליה נשען כוח הרתעה מותנית, כאמור לעיל, ביצירת מסה קריטית של "מרכיבים קבועים", היינו מינימום של שטח ועומק אסטרטגי על מנת שלא להיקלע למצב של "העדר גבולות בני הגנה" כמאמר פרס.

מלחמת ששת-הימים היתה מפנה גורלי, אשר שינה ללא הכר את מצבה של ישראל מול אויביה. במוצאי המלחמה השיגה ישראל את המסה הקריטית לקיום לאומי. כלומר "גבולות בני הגנה" ועומק אסטרטגי שהשתרעו מתעלת סואץ, עבור במיצרי טיראן, נהר הירדן, בואכה רמת הגולן. קהיר שכנה 120 ק"מ מכוחות צה"ל, דמשק 40 ק"מ ועמאן 30 ק"מ. תעלת סואץ ומיצרי טיראן היו בעת ההיא והם עתה, מן המאחזים הגיאוסטרגיים החשובים בתבל, ומכוח השליטה בהם היתה ישראל למעצמה אזורית.

ישראל לא זכתה בשטחי סיני, ישי"ע והגולן מכוח אמפריאליזם ורצון התפשטות, אלא במלחמת מגן מול אויב

מידה היכול להבטיח הגמוניה במרחב השמי, ולפועל יוצא ממנה: הכרעתה של ישראל. במיוחד נוכח העובדה שמצרים היא אחת המדינות העניות בתבל המוגבלת בהוצאותיה הצבאיות. אין צורך בדמיון מפותח על מנת לתאר את גודלו של הצבא ורמת חימושו שמסוגלת לכוון מדינה בת 60 מיליון נפש אילו יכולה היתה להכפיל או לשלש את התל"ג שלה לאחר השתלטות על הנפט במפרץ.

בצד ההכנות הצבאיות ממשיכה מצרים בתוכנית האסטרטגית ארוכת-הטווח לטיפוח הלאומיות הפלשתינאית שנועדה לחתור תחת הלגיטימיות של מדינת היהודים. את "היישות הפלשתינאית", שהפכה לאש"ף, הקים גמאל עבד א-נאצר בקהיר ב-13.1.1964, כשיקול פרגמטי בתפיסתו הפאן-ערבית. רובם המוחלט של כנסי אש"ף, בראשותו של אחמד שוקירי עד 1969, ובראשותו של ערפאת (שהוא מצרי יליד קהיר) לאחר מכן, התכנסו מאז בקהיר. כמוהו כקודמו, אימץ סאדאת הפרגמטי והמתוחכם את אש"ף אל לבו כקלף מדיני רב-חשיבות במאבקו בישראל, והוא אשר שינה את כיוון הפעולה הרדיקלי של אש"ף מטרור כיעד בפני עצמו, לתוכנית פוליטית ארוכת-טווח שהטרור הוא רק אחד מאמצעיה. פרי הילולים של גישה זו היתה "תוכנית השלבים" שקיבל אש"ף בכנס הארגון בקהיר ביוני 1974, ואשר השלב הראשון שלו, תחת הכותרת "תהליך השלום" מתבצע בעצם הימים האלה. שלושה חודשים מאוחר יותר אילץ סאדאת את הליגה הערבית לקבל את התוכנית ולעמוד מאחוריה, בבחינת תוכנית-על לחיסולה של ישראל בהדרגה.

מובראק ממשיך בנאמנות את דרכם המדינית של שני קודמיו, אולם בניגוד לעבר, הפעם נוסף לו שותף פעיל ונאמן והוא הקורבן המיועד עצמו: ישראל. מאז הסכמי אוסלו וקהיר מבוצעים השלבים המכריעים של המהלך המדיני בבירת מצרים, ובעצה אחת עם נשיאה, המתתייחס אל מדינת היהודים בבוז שהיא ככל הנראה ראויה לו. הקמת מדינת טרור אירנדטית בלבה של ארץ-ישראל המערבית, נוסף על דה-לגיטימציה של ישראל, תעניק למצרים מאחז צבאי ראשון במעלה לביצוע יעדה האסטרטגי ארוך-הטווח, שהוא – כדברי חסנין הייכל הנזכרים לעיל – רצף טריטוריאלי ערבי בין אפריקה הערבית לבין אסיה הערבית.⁷

חישובים אסטרטגיים ארוכי-טווח הזהים בקווים כלליים לאלה של מצרים, מטפחות גם סוריה ועיראק. סיפוחה דה-פקטו של לבנון בידי חפז-אל אסאד ב-1991, והניסיון הכושל (לפי שעה) של כיבוש כוויט בידי צדאם חוסיין הם איור למאבקי ההגמוניה הערביים.

הנה כי כן, הסיסמה הערבית "שטחים תמורת שלום" היא העתק מילולי ותוכני לסיסמתו של היטלר ב"מו"מ לשלום", שניהל עם אומות אותן ביקש למחות מעל פני האדמה. עיקרון זה ממש מתקיים בין ישראל לבין מבקשי נפשה, ואף ביתר שאת. שכן הדבר האחד והיחיד שאין ישראל יכולה לתת הוא שטחים, כשם שהדבר האחד והיחיד שאין הערבים מסוגלים לתת הוא שלום. העובדה שחלקו הניכר של הציבור הישראלי לא זו בלבד שמשלים עם ההיגד האורוליאני "שטחים תמורת שלום" אלא אף

⁷ סוגיית הכרעתה של ישראל בשדה הקרב כי עד אסטרטגי של מצרים, וכן ההכנות הגלויות למ- לחמה, מתקיימות תוך דיון ציבורי פתוח. דוגמה אחת מני רבות היה גיליון רוז אל-יוסוף מ-23.1.1995. השבועון הפופולרי ושופרו של מוברק הקדיש את כל הגיליון לדיון במלחמה העתידית בישראל. "תהליך השלום" תואר בו כהקדמה למלחמה.

⁸ כך למשל כורך שמעון פרס את מסירת הגולן לסוריה ב"מחויבות מוסרית" של ישראל לדמשק. אותו כלל של חובה מוסרית כלפי ערבי את מחיל שמעון פרס על פיני יהודה ושומרון. ⁹ משה דיין, 1.5.56. הספד על קברו של רועי רוטב-רג בנחל עוז.

הגיאופוליטי, ולהעניק לביטוי "אור לגויים" את משמעותו המקורית.

אולם, חשיבה אסטרטגית ארוכת טווח היתה מישראל והלאה באותם הימים כשם שהיא זרה לה היום. ב-1975 נסוגה ישראל ממערב סיני במסגרת הסכמי ההפרדה, ובהסכמי קמפ דייוויד שבה אל הגבול הבינלאומי תמורת הסכם שלום שבגין עצמו הגדירו כ"חווה מלחמה"¹². וסאדאת ראה לכנותו בבזו: "פיסת נייר"¹³.

במסירת סיני לא זו בלבד שישראל איבדה את מעמדה כמעצמה אזורית אלא שסימן השאלה על עצם הלגיטימיות של מדינת היהודים שב להתנוסס מעליה כמקודם. זאת בשלושה תקדימים שיצרו הסכמי קמפ דייוויד:

א. מסירת שטחים לתוקפן היא עידוד תוקפנות וקבלת הטיעון הערבי בדבר אופיה האימפריאליסטי של הציונות. ב. שבירת האתוס הציוני של פירוק יישובים סולל את הדרך לפינוי יש"ע ורמת הגולן. ג. הכרה "בזכויותו הלגיטימיות של העם הפלשטינאי"¹⁴ אשר תוצאתו הבלתי נמנעת, מנקודת הראות הערבית, היא מדינת אש"ף בארץ ישראל המערבית. על בסיס שלושה תקדימים אלו נטווה במרוצת הזמן היסוד האידיאולוגי-פוליטי שהולך אל הוועידה הבינלאומית במדריד, ומשם כמסקנה הגיונית אל הסכמי אוסלו, ובהם ניסוח של עקרונות המיועדים להסיג את ישראל אל קווי 1949.

בתמורה זכתה ישראל ב"שלום קר" עם מצרים, אשר בתוך זמן קצר הפרה את כל סעיפי ההסכם, למעט ניתוק יחסים דיפלומטיים ומלחמה גלויה. מצרים, בזכות המנוף הפוליטי של הסכמי קמפ דייוויד והחרדה הישראלית מקריסתו של "שלום" זה, מובילה את העוינות לישראל בעולם הערבי ובכל פרום בינלאומי אפשרי. קהיר היא מרכז האנטישמיות העולמית שברנד לואיס ראה להשוותה לאנטישמיות הנאצית.¹⁵ כאמור לעיל, מצרים מכינה בגלוי את צבאה למלחמה, וישראל מוצגת בתקשורת המצרית חוזר ושוב כאויב האחד והיחיד של האומה הערבית. בחשבון היסטורי, הסכמי השלום עם מצרים הם אפוא מסווה שקוף להכנות למלחמה בנוסח שהיה מקובל על היטלר, מי שהיה ונותר מגיבורי התרבות המרכזיים בעולם הערבי בכלל ובמצרים בפרט.¹⁶

עם פינוי סיני והשיבה אל הגבול הבינלאומי עם מצרים אבדו לישראל כל היתרונות המנויים לעיל ומאז היא נעדרת שוב "מרכיבים קבועים" להישרדותה של אומה. אולם מסורסת ומגומדת ככל שהיתה, עדיין היוותה ישראל מכשיר רב ערך במאבק הגושים על ההגמוניה במזרח התיכון, זאת בייחוד תחת שני המימשלים של הנשיא רייגן, מי שראה בישראל בעלת ברית במאבקו של המערב ב"אימפריית הרשע" הקומוניסטית. וזו היתה משמעותה של ההגדרה "נכס אסטרטגי" כלפי ישראל.

בתור "נכס אסטרטגי" זכתה ירושלים לחופש פעולה יחסי, וכך הצליחה לבצע מהלכים שעמדו אמנם בניגוד למדיניות הרשמית של וושינגטון, אך הבית הלבן העדיף להעלים מהם עין. דחיית תוכנית רייגן משנת 1982 היתה דוגמה ניצחת לכך.¹⁷ ישראל החזיקה בחבלי יש"ע והמשיכה ליישב בהם אוכלוסייה יהודית, החילה את

שנשבע להכחידה. יתרה מזו, מדבר סיני וחבלי יהודה ושומרון הם הרבה יותר מנכסי שטח שנועדו להעניק עומק אסטרטגי, הם ערש האומה העברית והמונוטאיזם היהודי. על ידי שחרורם השלימה ישראל את מעגל שובה אל ההיסטוריה, והעניקה לציונות את תכלית קיומה.

זאת ועוד, על פי משפט העמים לא זו בלבד שהיתה לישראל הזכות המלאה להחזיק בחבלי ארץ אלה, אלא שהיא חייבת היתה להחזיק בהם, שכן מסירתם לידי התוקפן הוא עשיית פלסטר מעיקרון הצדק, ועידוד התוקפנות. הדוגמה של קריעת חבלי אלזס-לורן, שלזיה, פומרניה וחבל הסודטים מגרמניה, ומסירתם לידי קורבנותיו של היטלר: צרפת, פולין, וצ'כוסלובקיה, הם עדות נחרצת לכך.

השליטה בסיני הקנתה לישראל שליטה על מאגרי נפט ומרבצי פחם ואורניום, שהיו עשויים להעניק לה עצמאות כלכלית והעדר תלות בחמרי גלם אסטרטגיים. מרחבי סיני יכלו להבטיח התיישבות בהיקף בלתי מוגבל בכל עתיד נראה לעין. ואכן, פיתוח שדות הנפט בסיני, וכן ההתיישבות בחבל ימית ואופירה, היו ראשיתו של תהליך זה.

גם במערך הגיאופוליטי שיחק לה מזלה למדינת היהודים. בשנת 1967 עשתה אנגליה את צעדיה האחרונים באזור לקראת נטישתו המתוכננת בשנת 1971. אל החלל שהותירה אחריה האימפריה הבריטית החלו לחזור במהרה הסובייטים. הניסיונות לסיכולה של החדירה הקומוניסטית מצד ברית נאטו לא עלו יפה, ושתי מדינות מפתח בעולם הערבי, מצרים וסוריה, הפכו במהרה לגוררות של מוסקבה. תבוסתן של השתיים מידי ישראל והשמדת צבאותיהן היוו מפנה רב חשיבות במלחמה הקרה, וראשית הספירה לאחור לקראת התפוררותה של ברית המועצות. "הסובייטים איבדו בשישה ימים יותר משצברו בעמל רב במשך 12 השנים שקדמו להם", כתב נדב ספרן בספרו.¹⁰

ישראל, היישות הריבונית הלא-איסלאמית היחידה במרחב השמי, היא דגם חיקוי ותקווה למיעוטים במזרח התיכון הכורעים תחת עול השיעבוד האיסלאמי. ייצוב השלטון הנוצרי בלבנון, מדינה כורדית בצפון עיראק, אוטונומיה לדרוזים בסוריה ועוד, היו מעניקים לישראל בעלי ברית רבי חשיבות, שהיו עשויים לסכל את סכנת ההגמוניה הערבית-איסלאמית. תהליך זה היה מונע קרוב לוודאי לא רק את משבר הנפט של שנות ה-70 וה-80, אלא שהיה מצמצם במידה ניכרת, ואולי אף חונק באיבה, את סכנת תפוצתו של האמל"ח להשמדה המונית, ואת פיתוח האמצעים לשיגורו במדינות ערב ואיראן. כבר היום מצויות אתונה ורומא, שתי בירות של מדינות נאטו, בטווח טילים חמושים בראשי קרב כימיים של סוריה ולוב. תהליך זה נצפה בדאגה הולכת וגוברת במערב. מרגרט תאצ'ר, ראש ממשלתה הקודמת של בריטניה, רואה באיום האיסלאמי סכנה חמורה יותר מן האיום הקומוניסטי מימי המלחמה הקרה.¹¹ הנה כי כן, מלחמת ששת הימים ומוצאותיה היו רגע של חסד היסטורי לישראל, שבזכות מעמדה כמעצמה אזורית יכלה לרכוש לעצמה מעמד חשוב במערך

¹⁰ המחקרים הטובים ביר-תר לניתוח חלקה של ישראל במלחמה הקרה בעקבות מלחמת ששת הימים, הם: Theodor Draper, ISRAEL AND WORLD POLITICS, N.Y., 1968 וכן: Nadav Safran, Israel, The Embattled Ally, Harvard 1978.

¹¹ ראה מאמרה "האיסל-אם - מוקד סיכון למערב", נתני, גיליון 3/96.

¹² ראה יומן מדיני, נתני, גיליון 2/95.

¹³ בראיון לניו-יורק טיימס, ה-10.10.1979.

¹⁴ דוגמה מסלידה לכך הוא פרץ השינאה לנתניהו בעיתונות המצרית המ' מוסדת, וראה בנדון את הטור של ניד צורף בגיליון זה.

¹⁵ זה הנוסח האנגלי. הנוסח בעברית הוא "זכויות החוקיות של ערביי ארץ-ישראל". אולם הנוסח האנגלי הוא הקובע. התרגום השגוי במכוון היה ניסיון פתטי מצידו של מנחם בגין להוליד שולל את עצמו ואת הציבור בישראל.

¹⁶ אין לך תיאור גרוטסקי לאופיו של השלום עם מצרים מאשר תעובדה שישראל אינה מסוגלת לאיש את תפקיד השגריר במצרים, שכן לא נמצא מי שיתנדב לספג את הביזיון וההשפלה היומיומיים עד כדי סיי-כון נפשות הכרוכים בתפקיד זה.

¹⁷ ממשלת בגין, שסיכלה על הסף את תוכנית רייגן ל"שטחים תמורת שלום", חזרה במידה רבה על התקדים של ממשלת גולדה, אשר סיכלה באיבה את תוכנית רוג'רס משנת 1969.

מה פלא אפוא שמקץ שנתיים ימים הגיח מחיקה של מדריך השד מאוסלו.

כאמור לעיל, על אף היותו "הצהרת עקרונות" ולא הסכם כובל, מגדיר הסכם אוסלו "... את הגדה המערבית ואת רצועת עזה כיחידה טריטוריאלית אחת..." (סעיף 4). עליהם הוא מחיל את סמכותה של הרשות הפלשתינאית, למעט ירושלים שדינה ייגזר "בשלב הסופי". הדברים ברורים אפוא: על ישראל לסגת אל גבולות 1949, חד וחלק. כך הבינו זאת חותמי ההסכמים ושולחיהם, כך מבינה זאת הקהילה הבינלאומית, וכך מבין זאת חלקו הניכר של הציבור בישראל (כולל רבים ב"מחנה הלאומי") המשלים / או תומך בהקמתה של מדינה פלשתינאית.

הנה כי כן, שלושה מעשי כשל אסטרטגיים: הסכמי קמפ דייוויד; שתיקת הכבשים במלחמת המפרץ; וכן ועידת מדריד, שלושתם מעשה ידי "המחנה הלאומי" שהכשיר בכך את הקרקע למפולת המדינית שהביאו על ישראל הסכמי אוסלו.

אולם נוסף למעשי הכשל האסטרטגיים, וכפועל יוצא מהם, הפקיר הליכוד את המשימה הכבדה של בניית-אומה (ביטוי שאני חב לפרופ' יחזקאל דרור). שהרי הערב-רב ההולך ומתקבץ בארץ ישראל משבעים גלויות גרר לכאן את מנטליות הגטו על מארותיו כולן: את רגש הנחיתות היהודי שהוטבע בו במרוצת אלפיים שנים, את גוו השבור מכריעת ברחץ בפני כל גוי זב ומצורע, ועיקר העיקרים: את רוחב האופקים המדיני של אסכולת יהופץ. אציג, הנערץ על נתניהו, תאר זאת היטב:

אני יצאתי לחפש מלכות,
ומה מצאתי בבואי הלום?
תמורת מלכות – חנות המטלטלת
מפולין-ליטא הנה, לציון.

המתבונן בז'בוטינסקי המתנוסס כאות באולם הכנסים בבניין הנושא את שמו, יגלה על נקלה חיוך מבוכה סרקסטי על פניו הלאים של האיש, הצופה במהומת אלוהים המתחוללת בחנות המיטלטלת שלמרגלותיו. והן סוד גלוי הוא שהליכוד, מתנאה לשווא בכינוי "המחנה הלאומי", חף מכל אידולוגיה. לכל היותר ניתן לסכם את דרכו בסיסמת הציונים הכללים: "יתנו לחיות בארץ זאת" שהיא העתק, ולא במקרה, של סיסמת מרצ: "חיה ותן לחיות". אלא שבנסיבות המיוחדות של ישראל, זהו מירשם לאגואיזם ובריחה מאחריות לאומית. צידו האפל של העדר, הנוהר אל אולמות התצוגה של רכב יפני נוצץ ואל חופי אנטליה, הוא המשבר בשירותי הביטחון של ישראל וההידרדרות של צה"ל, ההולך מדחי אל דחי. נכון, ישראל נמנית היום על חמש-עשרה המדינות העשירות בתבל, אך ככל שגדל התליג לנפש ומשמין ישורון, כן הולך ומתפוגג רצון הקיום הלאומי. הליכוד לא הבין אז וספק אם הוא מבין היום כי לאומה במצור נדרשים דבקות ואמונה בסיסיים בצדקת הדרך ונכונות להקרבה, וכי העתקת המותרות של דמוקרטיה פורמלית למקומותינו היא קריאה שגויה של המציאות עליה נשלם כולנו מחיר כבד מנשוא.

החוק הישראלי על רמת הגולן וסיפחה את מזרח ירושלים. צה"ל התפרס בכל רחבי ארץ ישראל המערבית והגולן, ואלה הפכו מערך צבאי סגור כאשר הגולן, הרי השומרון ובקעת הירדן הם עתה שלושת הנכסים האסטרטגיים היחידים המגינים על עצם קיומה של מדינת היהודים.

אולם, עם התפוררותה של ברית המועצות איבדה ישראל את מעמדה כ"נכס אסטרטגי", כולל חופש התמרון הנגזר ממנו, ומן ההסכמים לשיתוף פעולה צבאי שנחתמו בינה לבין ארה"ב בין השנים 1975-1987 לא נותר אלא אות מתה. מעמדה החדש, הנחות של ישראל בא לביטוי חריף במלחמת המפרץ השנייה כאשר בתוקף לחץ אמריקני לא השיבה ישראל מלחמה על מטר טילי הסקאד העיראקים שעשו שמות בעריה. הכניעה הישראלית לפרובוקציה עיראקית במלחמה לא לה, אין לה אח ורע בהיסטוריה המודרנית. לא זו בלבד שממשלת ישראל בגדה ביעודה העליון של כל ממשלה להגן על אזרחיה, אלא שמראה הישראלי המבוהל חבוש מסכת גז בחדרו האטום מוטט את העיקרון הקיומי של מדינת היהודים: כוח ההרתעה והנכונות להפעילו.¹⁸

על עידן האכיפה האסטרטגית

ורלה של ישראל במלחמת המפרץ השנייה היה השלב הראשון בעידן האכיפה האסטרטגית בו שרויה מדינת היהודים כעת, והיא גירסה מזרח תיכונית (שאיננה חסרה מעמדים טרגיקומיים) של ועידת מינכן ערב מלחמת העולם השנייה.

ועידת מדריד, שבאה מיד לאחר תום המלחמה, בניצוחם הקשוח של הנשיא בוש ומזכיר המדינה גיימס בייקר במסגרת "הסדר העולמי החדש", נועדה לפצות את מצרים וסוריה במטבע ישראלי על נכונותן ליטול חלק סמלי במלחמת המפרץ. למימשל האמריקאי שמעולם לא הכיר בסיפוח הגולן וירושלים, וראה בהתיישבות היהודית ביש"ע "מעשה בלתי חוקי ומכשול לשלום" לא היה כל קושי להבטיח לנשיאים אסאד ומובראק ולמלך פאהד את סילוקה של ישראל מן הגולן, את הקמתה של מדינה פלשתינאית ואת חלוקתה של ירושלים. משנשאל גיימס בייקר על כך, השיב ביושר: "זו היתה מדיניותה של ארה"ב מאז ומתמיד".¹⁹ ממשלת שמיר הלכה אל ועידת מדריד כמי שכפאה השד (ושמא, בשל נסיבות המקום, עדיף הדימוי "כשור לעקדה!"), אבל הלכה. בכך נשבר עוד טאבו ישראלי הגורס שוועידה בינלאומית היא פח יקוש, שכן ישראל תימצא בו מבודדת וחסרת אונים מול רוב מוצק של דורשי רעתה. ואכן, כך היה. במדריד נפרצו הקווים האדומים שהיו בסיס ההסכמה הלאומית. אש"ף זכה לגייטמצייה, הגם בחצי פה; נושא הפליטים הערבים הטומן בחובו פצצה דמוגרפית הועלה לדיון; הדרישה לסילוקה של ישראל מיש"ע והגולן הועלה על-ידי הערבים מבלי שישאל תעז לדחותה על הסף; התביעה מישראל להתפרקות מכושרה הגרעיני הפך לסוגייה לגייטמית והוועדות הרב-צדדיות הפכו כצפוי למוקד תמיכה ולחץ בינלאומיים להקמת מדינה פלשתינאית. ואלו רק מקצת מן הנושאים.

¹⁸ לא היה ביטוי פתטי יותר למצב מדברי ראש הממשלה יצחק שמיר בכנסת: "כאשר אני יר שב בחדר האטום חבוש מסכה, אני מהרהר בג דולתו של העם היהודי... (20.1.1991).
¹⁹ בצאתו מפגישה עם נשיא סוריה, לשאלת עי תונאי על הכרזתו של שר החוץ הסורי, פארוק א-שרעא, כי ארה"ב תומכת בדרישה הסורית של הסגת ישראל מרמת הגולן.

על ראש הממשלה יהיה לחפש בעלי ברית לדעה, לפיה ישראל חזקה בגבולות הנוכחיים היא נכס אסטרטגי במאבק מול הסכנה האיסלאמית והלאומנות הערבית. לעומת זאת, יישות מסורסת בגבולות 49 אם תקרוס מול העדיפות הערבית המכרעת, תהווה קפיצת מדרגה באיום המוסלמי על הציוויליזציה המערבית כולה. לקביעתו הנודעת של הפילוסוף אריק הופר: "השמדת ישראל תהיה רק מבוא לכליונה של התרבות היודו-נוצרית", יש תומכים רבים. נתניהו ימצא אותם בקרב מיטב אנשי הרוח במערב; בסנאט ובקונגרס האמריקאים; בין הפונדמנטליסטים הנוצרים, בין החשובים שבמכוני המחקר בארה"ב ובאירופה; בקרב פרשנים וחוקרים צבאיים בעולם מלונדון ועד טוקיו; ולמרבה התמיהה גם בקרב אליטות במדינות ערב עצמן שקעה נפשן מן הפיגור, הנחשלות והעריצות של האיסלאם. אכן, ישראל איננה חסרה יידי אמת, היא רק מחפשת אותם על פי רוב במקומות הלא נכונים.

אולם כל הגויים החכמים כולם גם יחד לא יואילו בתקנתם, טובים וראויים ככל שיהיו, אם הציבור הישראלי לא יעמוד מאחורי ראש הממשלה. גם אם יתברר (לתדהמת רבים וטובים) שנתניהו קורץ מן החומר הצירציליאני הנדיר, גם אז הוא יזדקק לברית עם הציבור שנתן בו אמונו ובחר בו לראשות הממשלה. יקצר המצע מלפרט את דרכי החינוך וההסברה הדרושים על מנת להשיב לישראל את שפיותה. אולם הצעד הראשון שעל נתניהו לעשות, על מנת ל"גייס את רצון הקיום של העם", הוא לומר לציבור את האמת בדבר הקווים האדומים שיציב על מנת לבלום "מדיניות של ויתורים בלתי פוסקים". הנה תמו ימי כפל המשמעות והריצה בין הטיפות, שלא להירטב, אחר הקול הצף. עתה על נתניהו לדבר אמת גם אם היא קשה ואכזרית. נכון, לאו מילתא זותרתא היא לפוליטיקאי הישראלי המצוי, החרד מן האמת כמפני מגפה, אך הלוא אמרנו, אולי, מי יודע, קורץ רה"מ מן המתכת האצילה של המדינאי? ■

א.ס.

חמש-עשרה שנות שלטון הליכוד היו אפוא טרף קל לניהיליזם השמאלני שגייס את התקשורת, התרבות והאקדמיה להרס תכלית קיומה של מדינת היהודים, על ידי שהפך את הציונות – הניסיון האחרון של עם עולם להינצל משמד והשמדה – למילת גנאי, לקולוניאליזם מדכא, ל"יודו-נאציזם המקים מחנות ריכוז לערבים בגדה..." היה זה אך טבעי אפוא שכאשר הסיר האו"ם ב-1991 את אות-קין ממצחה של הציונות, מיהר השמאל הישראלי והדביק אותו שוב. את קורותיו של עם ישראל מלווה כצל קודר הרדיקליזם היהודי הנושא בחובו את קללת השינאה העצמית המפרקת את רקמת האומה, בבחינת "מהרסייך ומחריבייך ממש יצאו". מסע הכניעה המכונה "תהליך השלום" הוא ביטוי לאותו טירוף מערכות הפוקד עם שדעתו נשתבשה ומוחו נשטף השכם והערב במנטרה של "שלום", ועל כן קרס בו אינסטינקט הקיום, "ושכח שאתו הצדק". הנה כיצד צלחה המזימה בידי השטן משירו הנודע של אלתרמן.

ואולי קורץ רה"מ מן המתכת האצילה של המדינאי?

הליך השלום" הוא אפוא רק תסמין של המחלה, ולפיכך יהיה על נתניהו להאבק במישור המדיני והרוחני בעת ובעונה אחת. על ממשלת נתניהו יהיה להדוף את מסכת הלחצים הכבדה שתופעל עליו מחוץ ומבית בטרם חלוף אותם מאה ימי החסד שנוהגים להעניק לראש הממשלה.²⁰ על נתניהו יהיה להתייצב מול נשיא ארה"ב, שהפך את מסע הכניעה של ישראל לנכס אלקטורלי בבחירות הקרבות; מול אירופה המבקשת לקפוץ על עגלת המזרח התיכון על חשבונה של ישראל; מול המשטר החדש-ישן ברוסיה המחפש לשוב ולקנות את לב הערבים במטבע ישראלי; מול העולם הערבי שחזר להלוים בתופי מלחמה. מבית יהיה על נתניהו לעמוד במלחמת חורמה, שיכפה עליו השמאל באמצעות האופוזיציה בכנסת ואמצעי התקשורת שבשליטתו, שהרי אם יחדל נתניהו ממסע הכניעה, יוקע השכם והערב כמחרחרר מלחמה.

²⁰ בזכות אותם ימי החסד גם אנחנו טרם נבוא חשבון עם ראש הממשלה לה ושריו.